

'Edip İstanbul'da olmasaydı şiir yazamayacaktı'

SEDAT ÇAĞLAR

Eylülde iki Edip Cansever kitabı geldi, ikisi de YKY'den. Biri yayımlanışının kırkıncı yılı dolayısıyla özel baskıyla çıkan *Ben Rubi Bey Nasılm*, diğeri ise Ülkü Ulurmak'ın Edip Cansever'in ailesinin, edebiyatçı dostları ve arkadaşlarının hakkında anlattıklarıyla hazırladığı *Edip'in Lastik Topu*.

Edip'in Lastik Topu macerasına 1987'de, Ülkü Ulurmak'ın en sevdiği şair olan Edip Cansever'in ölümünden bir yıl sonra onun biyografik romanını yazma fikrinin gelişmesiyle başlıyor. Fakat şair hakkında sahip olmadığı yeterli kişisel bilgileri Cansever'in, bağlantı kurduğu çevresi eliyle edinmek istiyor. Burada karşılaştığı ve beklemediği zorluklar Ulurmak'ta heves kırılmasına yol açıyor ve belki de bu, hayalinin gerçekleşmesine engel oluyor. Ancak Cemal Süreya ile 1988 yılında ve Edip Cansever'in kapalı çarşıdaki antikacı dükkanını çalıştıran ortağı Mösyo Jak ile belirtilmemiş bir zamanda yaptığı söyleşi hariç, hepsi 1987 yılında değişik özel mekânlarda geçen ve 13 isimle gerçekleştirilen o söyleşiler, onca çaba ve yılın ardından Ulurmak'ın ses kayıtlarından bu kitaba dönüşüyor.

Ses kayıtlarının çözümünden oluşan *Kitapta* yer alan isimler: Vedat Günyol, Cemal Süreya, Fethi Naci, Mehmet Baydur, Selçuk Baran gibi yazarlar ve dostları Merih Sezen, Yalçın Yalın, Yakup Arslan, ortağı Mösyo Jak; ailesinden kız Nuran Birol, ablası Edibe Aykaç, kız kardeşi Ayten Böke ve eşi Meharet Cansever.

EDEBİ ÇEVREDE EDİP CANSEVER

Cemal Süreya, Edip Cansever'in diğer anlatıcıların da bulunduğu günlük yaşamından edinilen gözlemlerinin yanı sıra, Cansever'in şiirini daha ayrıntılı bir biçimde ele alıyor. Arkadaşlıklarının gelişim sürecini, o yıllardaki edebiyat ortamının genel görünümünü, Edip Cansever'in bahsedilen ortamdaki şiir anlayışını, kimlerden etkilenmiş olabileceğini ve *sanatında* zamanla nasıl bir değişim gördüğünü değerlendiriyor. Başta resim olmak üzere plastik *sanatlar*, tiyatro, müzik gibi sanatlarla olan yakın ilişkisini, okuduklarını, okumadıklarını, siyasi duruşunu, ailenin ekonomik durumunu ve bunların şiiri üzerindeki etkilerini yorumluyor. Şairin ekonomik durumunun hem kendi iç dünyasından nasıl gö-

EDİP'İN LASTİK
TOPU
ÜLKÜ ULURMAK

YAPTI KREDİ YAYINLARI

SELÇUK BARAN, İSTANBUL'UN EDİP CANSEVER'İN SANATININ VAROLUŞUNDAKİ HAYATİ ROLÜNÜ VURGULAMAK İÇİN ŞU İLGİNÇ TESPİTTE BULUNUYOR. "...EDİP İSTANBUL OLMADAN YAŞAMAYAN BİR İNSANDI. YALNIZ ŞÖYLE MESELA, YAHYA KEMAL İÇİN DE İSTANBUL ÇOK ÖNEMLİYDİ AMA EDİP İSTANBUL ŞİİRİ YAZMAMIŞTIR. FAKAT EDİP İSTANBUL'DA OLMASAYDI ŞİİR YAZAMAYACAKTI..."

ründüğünü ve davranışlarına etkisini hem de bu davranışların dışarıdan nasıl algılandığını anılarla beraber içtenlikle anlatıyor.

Fethi Naci şairin kendi şiiri üstüne takındığı hırçın tavır üzerinde duruyor. 60'lı yıllardaki siyasi hareketler içinde Türkiye İşçi Partisi'nde buldukları dönemi de içine alarak Cansever'in politik yaşamını değerlendiriyor. Diğer söyleşilerde de altının çizildiği gibi, o dönemlerdeki kadınların aksine *İkinci Yeni* kavramının Edip Cansever'i, Cemal Süreya'yı, Turgut Uyar'ı, Ece Ayhan'ı ve İlhan Berk'i bir çatı altında toplamadığını yineliyor. Selçuk Baran, Edip Cansever özelinde *sanatçıların* mesleki açıdan duydukları korku ve yalnızlığı, sonucunda da çocuk ruhlarına sığınarak hayata karşı nasıl savunmada kalabildiklerini açıklıyor. İstanbul'un şairin *sanatının* varoluşundaki hayati rolünü vurgulamak için şu ilginç tespitte bulunuyor. "...*Edip İstanbul olmadan yaşamayan bir insandı. Yalnız şöyle mesela, Yahya Kemal için de İstanbul çok önemliydi ama Edip İstanbul şiiri yazmamıştır. Fakat Edip İstanbul'da*

olmasaydı şiir yazamayacaktı..."

ŞU YAZI YAZMAK İŞİ

Ve elbette ki Edip Cansever'in hemen her bahiste geçen şiire olan o müthiş bağlılığı, hayatındaki her şeyi şiirle aralarındaki bu ilişkiye göre biçimlendirdiği tutkusunun düzenli bir iş hayatına da dönüşmüş olması... Evet, Edip Cansever'in günü, sağlam bir kafa ve özenli kayafetlerle masasına oturması, bir beyaz sayfayı önüne koyması, bir yerde o günlük noktayı bulması ve dükkanından sayfanın kalanı için İstanbul'a çıkması ile doluyordu. Günlük yaşamını çağdaşı ve çağdaşı olmayan çoğu diğer şairlerinkinden ayıran en önemli özellikti bu. Bazı yazı işleri de dâhil başka bir iş yapmıyor ama her gün işine de gidiyordu. Elbette o birçoğunun sahip olmadığı ekonomik şartlara sahipti. Ama işte bu şartlar da Edip'in lastik topu oluyordu, çoğu zaman da şairin arkasına sakladığı top.

Tam burada, kitabın konunun geçtiği ilgili bölümlerini okurken de hatırladığım Sait Faik

tekrar geliyor aklıma. İlk başta edebiyat öğretmenliğini denemiş olsa da, o da babası vesilesiyle ticarete atılmış, Odunkapısı'ndaki zahire alım satımı yapacağı dükkanı bir süre çalıştırmış ve fakat o başaramamıştı. Belki Bir Mösyo Jak da o bulmalıydı. Mösyo Jak Edip Cansever'in antikacı dükkanını beraber işlettiği ortağydı. Sait Faik'in *Lüzumsuz Adam* kitabındaki 'ben ne yapayım' adlı hikâyesindeki, anlatıcının babasının bulunduğu o fasulye çuvallarını başkasının ardiyelik ceviz çuvallarıyla değiştirip kaçan adam gibi değildi, işleri layıkıyla yürütürken asma katta ona apayrı bir işle uğraşması konusunda hiç zorluk çıkarmamıştı. Edip Cansever işe her gün şiir yazmak üzere gidiyordu. Sait Faik de yazmak dışında pek bir işle uğraşmadı. Ona da babasından kalan bir miras vardı evet ama o biraz hesap da yapmak zorundaydı. Bu yüzden yazmaktan para kazanmak istiyordu, yazı yazmayı iş sayıncıydı. Başka işler de yapamazdı, yaşamaktan yapamazdı. Yaşayıp yazdı o da, ne iyi etti, ne iyi ettiler...